

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ MARIJAMPOLĖS PATAISOS NAMUS

2022-12-01 Nr. 4D-2022/1-1035
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2022 m. rugsėjo 1 d. gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundą dėl Marijampolės pataisos namų (toliau vadinama ir – Marijampolės PN) pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su galimybės įsidarbinti už pataisos įstaigos ribų nesuteikimu (toliau vadinama ir – Skundas).

2. Skunde, be kitų aplinkybių, aprašytos šios:

2.1. „2022 m. sausio mėn. kreipiausi į administraciją (Marijampolės PN) su prašymu, kad man sudarytų galimybę dirbti“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „2022-01-18 Nr. 2G-171, 2022-01-20 Nr. 2G-531 gavau atsakymą, kad jokia įstaiga nepateikė poreikio pataisos namų administracijai. Nesutinku su šiuo atsakymu, nes įstaiga „A“ pažymoje 2022-02-24 Nr. 1G-2278 pažymėjo, kad aš esu planuojamas įdarbinti, tačiau prašo mane išleisti į darbo pokalbį.“

2.3. „Kreipiausi su prašymais vėl: 2022-05-10 Nr. 2G-1351; 2022-06-21 Nr. 2G-1748. Nors kreiptis pradėjau gegužės mėnesį, į abu šiuos gavau atsakymus 2022-07-13 Nr. 2S-1486. Mane ir vėl informuoja, kad įstaigos nesikreipė dėl mano įdarbinimo.“

2.4. „2022 m. rugpjūčio mėnesį gavau geresnį darbo pasiūlymą iš įmonės Marijampolėje „B“. Įmonė „B“ pristatė pažymą Marijampolės PN, kad būsiu priimamas dirbti. Tačiau ir vėl susiduriu su įsisenėjusia problema biurokratija, nesu pristatomas į darbovietę, kuri manęs laukia darbo sutarties sudarymui. Jau aštuonis mėnesius rašau raštus, prašau, kad man leistų dirbti ir užsidirbti.“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2022 m. rugsėjo 6 d. raštu Nr. 4D-2022/1-1035/3D-1979 kreipėsi į Marijampolės PN, prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

2022 m. rugsėjo 21 d. Seimo kontrolierė gavo Marijampolės PN 2022 m. rugsėjo 21 d. raštą Nr. 1S-7367; rašte ir jo prieduose pateikta toliau nurodyta informacija:

4.1. „Pareiškėjas kreipėsi į Marijampolės PN dėl galimybės įsidarbinti. Priededame 2022 m. pareiškėjo raštus ir atsakymus į juos. Pažymime, jog pareiškėjo minimas 2022-01-20 prašymas Nr.

2G-531 nėra susijęs su įsidarbinimu, tačiau pridedame susipažinimui.“

4.2. „Marijampolės PN 2022-02-24 buvo gauta AB „A“ pažyma (pridedama), kurioje nurodyta, jog X planuojamas įdarbinti AB „A“ įmonėje nuo 8 val. iki 17 val. Darbo savaitė 5 dienos (nuo pirmadienio iki penktadienio), bet iš pradžių buvo prašoma pareiškėją išleisti į darbo pokalbį 15 minučių bet kurią dieną. 2022-08-24 Marijampolės PN buvo gautas pranešimas iš UAB „B“ (pridedama), kuriame nurodyta, jog X bus priimtas į įmonę dirbti, kai tik bus suteikta galimybė dirbti laisvėje. Darbuotojas dirbtų nuo 8 val. iki 17 val. 5 d. d. per savaitę.“

4.3. „Nurodome, jog 2022-08-09 Marijampolės PN 1-ojo resocializacijos skyriaus viršininko pavaduotojas, atliekantis direktoriaus pavaduotojo funkcijas suorganizavo pareiškėjo ir AB „A“ atstovo susitikimą. Po pokalbio su pareiškėju, AB „A“ atstovas informavo Marijampolės PN 1-ojo resocializacijos skyriaus viršininko pavaduotoją, atliekantį direktoriaus pavaduotojo funkcijas, jog pareiškėjas yra be patirties, todėl jokių konkrečių galimybių dėl pareiškėjo įdarbinimo nepateikė ir neįsipareigojo. Pagal pareiškėjo 2022-09-13 prašymą Nr. 2G-8568 (pridedame), 2022-08-22, išvykos metu, pareiškėjas lankėsi UAB „B“ ir neva įmonės vadovas sutiko pareiškėją įdarbinti.“

4.4. „Nurodome, jog pagal Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau – BVK) 154 str., teisė vykti be sargybos pareiškėjui nesuteikta, kadangi pareiškėjas teismo nuosprendžiu pripažintas pavojingu recidyvistu. Pabrėžiame, jog pavojingas recidyvistas – tai nebe pirmą kartą sunkų ar labai sunkų nusikaltimą padaręs asmuo, todėl leidžiant tokiam asmeniui dirbti už pataisos įstaigos teritorijos ribų, kyla reali grėsmė visuomenei, nes pavojingi recidyvistai išsiskiria antvisuomeniniu elgesiu, turint negatyvių, pavojingų visuomenei bruožų, savybių. Šioje situacijoje svarbus aspektas ir tas, jog pareiškėjui šiuo metu negali būti taikomas ir lygtinis paleidimas iš pataisos įstaigos (bus galimybė tik po metų), todėl Marijampolės PN nuomone, tokio asmens išleidimas dirbti už pataisos įstaigos teritorijos ribų, šiuo metu, būtų neproporcinga priemonė visuomenės saugumo ir nuteistojo resocializacijos aspektu.“

4.5. „Pažymime, jog remiantis Valstybės įmonės „C“ Marijampolės filialo direktoriaus 2019-11-28 įsakymu „Dėl nuteistųjų atleidimo iš pareigų ir paskyrimo į darbą“ Nr. 7/05-2-168 bei pažyma apie priskaičiuotą ir išmokėtą darbo užmokestį bei kitas išmokas (pridedama), pareiškėjas nuo 2019-12-02 iki 2020-02-29 ir nuo 2020-04-01 iki 2020-06-30 dirbo Valstybės įmonėje „C“ Marijampolės filiale mašininio formavimo formuotoju mokiniu laikininku. Remiantis Marijampolės PN direktoriaus 2021-04-30 įsakymu „Dėl nuteistųjų paskyrimo ir atleidimo dirbti“ Nr. 7/07-370 (pridedama), pareiškėjas nuo 2021-05-01 ir iki šiol dirba Marijampolės PN rūbų skalbimo operatoriumi.“

Papildomai prie atsakymų pridėta: Įmonių UAB „B“ ir AB „A“ pažymos dėl Pareiškėjo galimo įdarbinimo; 2022-05-09 (reg. 2022-05-10 Nr. 2G-1351; 2022-06-17 (reg. 2022-06-21 Nr. 2G-1748, 2022-06-22 (reg. 2022-06-22 Nr. 2G-1740) ir 2022-08-23 (reg. 2022-08-26 Nr. 2G-2399) Pareiškėjo prašymų dėl įdarbinimo kopijos; 2022-02-17 Nr. 2S-396, 2022-07-13 Nr. 2S-1486 Marijampolės PN atsakymų Pareiškėjui kopijos, kuriose paaiškinta Pareiškėjui, kad jis negali įsidarbinti už pataisos įstaigos ribų, nes jam nėra suteikta teisė be sargybos arba be palydos išvykti už pataisos įstaigos teritorijos ribų.

Tyrimui reikšmingi Lietuvos Respublikos teisės aktai

5. Bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinama – BVK):

- 125 straipsnis. Nuteistųjų užimtumo tikslas – „Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų užimtumo tikslas – mažinti neigiamą kalinimo įtaką, suteikti galimybę nuteistiesiems įgyti žinių, įgūdžių ir kvalifikacijų, kurios padėtų jiems lengviau integruotis į visuomenę išėjus iš pataisos įstaigos“;

- 126 straipsnis. Nuteistųjų užimtumo formos – „1. Laisvės atėmimo bausmę atliekantiems

nuteistiesiems šio Kodekso nustatyta tvarka ir sąlygomis sudaromos galimybės užsiimti prasminga jų ir visuomenės interesus atitinkančia veikla. 2. Nuteistųjų užimtumo prasminga jų ir visuomenės interesus atitinkančia veikla formos: 1) darbinė veikla; 2) darbas už pataisos įstaigos arba nuteistųjų darbinę veiklą organizuojančios įstaigos teritorijos ribų; 3) bendrasis ugdymas, profesinis mokymas, aukštasis mokslas; 4) individuali veikla; 5) dalyvavimas kultūrinėje, švietėjiškoje, sporto veikloje“;

- *127 straipsnis. Nuteistųjų užimtumo organizavimas* – „1. Organizuodama nuteistųjų užimtumą, pataisos įstaigos administracija privalo siekti, kad kiekvienas nuteistasis, išskyrus šio Kodekso 142 straipsnio 2 dalyje nurodytą nuobaudą atliekančius nuteistuosius, ne mažiau kaip aštuonias valandas per parą užsiimtų šio Kodekso 126 straipsnio 2 dalyje nurodytų formų veikla. [...]“;

- *130 straipsnis. Nuteistųjų įtraukimo į užimtumą darbine veikla tvarka* – „1. Kiekvienas laisvės atėmimo bausmę atliekantis nuteistasis, nedirbantis darbo už pataisos įstaigos arba nuteistųjų darbinę veiklą organizuojančios įstaigos teritorijos ribų, privalo užsiimti pataisos įstaigos pasiūlyta darbine veikla ir taip prisidėti prie jo išlaikymo pataisos įstaigoje sąnaudų sumažinimo. Nuteistųjų įtraukimo į darbinę veiklą tvarką nustato Kalėjimų departamento direktorius.[...]; 4. Neturintys teisės išvykti už pataisos įstaigos ribų be sargybos arba be palydos nuteistieji darbine veikla gali užsiimti tik pataisos įstaigos arba nuteistųjų darbinę veiklą organizuojančios įstaigos teritorijoje, išskyrus šio straipsnio 5 dalyje nustatytą išimtį.“;

- *134 straipsnis. Nuteistųjų teisės įsidarbinti už pataisos įstaigos arba nuteistųjų darbinę veiklą organizuojančios įstaigos teritorijos ribų įgyvendinimo tvarka* – „1. Turintiems teisę išvykti už pataisos įstaigos ribų be sargybos arba be palydos nuteistiesiems gali būti leidžiama dirbti pataisos įstaigos arba jų pačių surastą darbą, kurio vieta yra už pataisos įstaigos arba nuteistųjų darbinę veiklą organizuojančios įstaigos teritorijos ribų. 2. Pataisos įstaiga leidžia turinčiam teisę išvykti už pataisos įstaigos ribų be sargybos arba be palydos nuteistajam sudaryti darbo sutartį, kai nuteistojo darbas neprieštaruoja jo socialinės reabilitacijos tikslams, nuteistojo darbo laikas per mėnesį yra ne trumpesnis už šio Kodekso 132 straipsnio 1 dalyje nurodytą laiką ir nuteistąjį įdarbinantis asmuo įsipareigoja jo darbo užmokestį pervesti į pataisos įstaigos administruojamą nuteistojo asmeninę sąskaitą.“;

- *154 straipsnis. Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų išvykimas be sargybos arba be palydos* – „1. Teisę be sargybos arba be palydos išvykti už pataisos įstaigos teritorijos ribų turi nuteistasis, kuriam pataisos įstaigos administracija leidžia dirbti darbą, kurio vieta yra už pataisos įstaigos ar nuteistųjų darbinę veiklą organizuojančios įstaigos teritorijos ribų, arba nuteistasis, kuris priimtas į darbą nuteistųjų darbinę veiklą organizuojančioje įstaigoje šio Kodekso XI skyriaus antrajame² skirsnyje nurodytomis sąlygomis, arba nuteistasis, kuriam pataisos įstaigos administracija leidžia mokytis už pataisos įstaigos teritorijos ribų esančioje bendrojo ugdymo, profesinio mokymo įstaigoje ar studijuoti pagal aukštosios mokyklos nuolatinės formos studijų programą, arba dalyvauti įgyvendinant socialinės reabilitacijos priemones už pataisos įstaigos teritorijos ribų, jeigu jis atitinka visas šias sąlygas:

- 1) atlieka bausmę lengvojoje grupėje;
- 2) jo nusikalstamo elgesio rizika yra žema arba vidutinė ir nustatyta pažanga mažinant nusikalstamo elgesio riziką;
- 3) neatlieka laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmės;
- 4) yra atlikęs ketvirtadalį laisvės atėmimo bausmės (ši sąlyga taikoma nuteistajam, kuriam paskirta laisvės atėmimo bausmė neviršija dešimt metų);
- 5) iki galimo jo perkėlimo į pusiaukelės namus liko ne daugiau kaip vieneri metai (ši sąlyga taikoma nuteistajam, kuriam paskirta laisvės atėmimo bausmė viršija dešimt metų);
- 6) nėra pripažintas pavojingu recidyvistu ar ribotai pakaltinamu;
- 7) neturi galiojančios nuobaudos už bausmės atlikimo metu padarytus teisės aktų pažeidimus;
- 8) užsiima darbine veikla (išskyrus nuo dalyvavimo darbinėje veikloje atleistus nuteistuosius);

9) neserga pavojinga arba ypač pavojinga užkrečiamąja liga, kuri plinta lašeliniu būdu per orą.“

Tyrimo išvados

6. Pareiškėjas Skunde rašo, jog ne vieną kartą (nuo 2022 m. sausio mėn. iki 2022 m. spalio mėn. pateikti 9 prašymai) kreipėsi į Marijampolės PN administraciją dėl darbo už pataisos įstaigos ribų, tačiau Marijampolės PN nesuteikia galimybės įsidarbinti, nenuveža jo į pokalbius su galimais darbdaviais.

7. Vadovaujantis BVK 134 straipsnyje nustatytu teisiniu reglamentavimu, teisę įsidarbinti už pataisos įstaigos teritorijos ribų turi nuteistieji, kuriems yra suteikta teisė išvykti už pataisos įstaigos ribų be sargybos. Pagal BVK 154 straipsnio 1 dalyje nurodytą reglamentavimą, teisę be sargybos arba be palydos išvykti už pataisos įstaigos teritorijos ribų turi nuteistieji, jeigu jie atitinka visas šiame straipsnyje išvardintas sąlygas, tarp kurių ir reikalavimas, kad nuteistasis nebūtų pripažintas pavojingu recidyvistu ar ribotai pakaltinamu (šios pažymos 5 punktas).

8. Pagal Marijampolės PN Seimo kontrolieri pateiktą informaciją, Pareiškėjas neatitinka BVK 154 straipsnyje nurodytų sąlygų – teismo nuosprendžiu yra pripažintas pavojingu recidyvistu, todėl jis neturi teisės be sargybos arba be palydos išvykti už pataisos įstaigos teritorijos ribų. Tai taip pat yra priežastis, dėl kurios Pareiškėjas neturi teisės įsidarbinti už pataisos įstaigos teritorijos ribų.

9. Marijampolės PN administracija pateikė informaciją, kad 2022-08-09 buvo suorganizuotas Pareiškėjo ir AB „A“ atstovo susitikimas dėl darbo (praėjus pusei metų po UAB „A“ 2022-02-24 pažymos pateikimo dėl Pareiškėjo kvietimo į darbo pokalbį). Po pokalbio su pareiškėju, AB „A“ atstovas informavo Marijampolės PN, jog pareiškėjas yra be patirties, todėl jokių konkrečių galimybių dėl pareiškėjo įdarbinimo nepateikė ir neįsipareigojo. 2022-08-22 Pareiškėjui Marijampolės PN taip pat suorganizavo išvyką į UAB „B“ dėl galimybių įsidarbinti. Iš pateiktos informacijos matyti, kad Pareiškėjo teiginiai, jog Marijampolės PN administracija neleidžia jam įsidarbinti už pataisos įstaigos ribų, nes nenuveža į darbo pokalbį su įmonių atstovais, nepagrįsti.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Pareiškėjo Skundas dėl Marijampolės PN pareigūnų veiksmų, susijusių su galimybės įsidarbinti už pataisos įstaigos ribų nesuteikimu, atmestinas.

10. Kartu Seimo kontrolierė atkreipia Marijampolės PN administracijos dėmesį į tai, kad Marijampolės PN pareigūnai organizavo Pareiškėjo susitikimą aptarti įsidarbinimo galimybių su įmonių atstovais (galimais darbdaviais), praėjus daugiau nei pusei metų po pirmo Pareiškėjo kreipimosi ir AB „A“ pažymos pateikimo, nors jau ne viename atsakyme Pareiškėjui buvo nurodė, kad jis neturi galimybės įsidarbinti už pataisos įstaigos ribų. Marijampolės PN administracija, žinodama, kad Pareiškėjas neatitinka įstatymu nustatytų reikalavimų ir dėl to neturi teisės įsidarbinti už pataisos įstaigos teritorijos ribų, sudarė prielaidas, kad Pareiškėjui kiltų nepagrįsti lūkesčiai. Pareiškėjui galėjo susidaryti įspūdis, kad jis turi galimybių būti įdarbintas už pataisos įstaigos ribų, nors akivaizdu, kad nesuteikiant Pareiškėjui teisės be sargybos arba be palydos išvykti už pataisos įstaigos teritorijos ribų, jis tokių galimybių neturi.

11. Pažymėtina, jog nuteistųjų užimtumo tikslas yra mažinti neigiamą kalinimo įtaką, suteikti galimybę nuteistiesiems įgyti žinių, įgūdžių ir kvalifikacijų, kurios padėtų jiems lengviau integruotis į visuomenę išėjus iš pataisos įstaigos.

Pagal BVK nustatytą reglamentavimą kiekvienas laisvės atėmimo bausmę atliekantis nuteistasis privalo dirbti, jeigu jam darbą siūlo pataisos įstaigos administracija. Organizuodama

nuteistųjų užimtumą, pataisos įstaigos administracija privalo siekti, kad kiekvienas nuteistasis ne mažiau kaip aštuonias valandas per parą užsiimtų prasminga jų ir visuomenės interesus atitinkančia veikla (šios pažymos 5 punktas).

Neturintys teisės išvykti už pataisos įstaigos ribų be sargybos arba be palydos nuteistieji darbine veikla gali užsiimti tik pataisos įstaigos arba nuteistųjų darbinę veiklą organizuojančios įstaigos teritorijoje. Kadangi Pareiškėjas neturi teisės be sargybos arba be palydos išvykti už pataisos įstaigos teritorijos ribų, jis darbine veikla gali užsiimti pataisos įstaigos teritorijoje. Iš Marijampolės PN administracijos pateiktos Seimo kontrolieri informacijos matyti, kad Pareiškėjui buvo suteiktos galimybės ir jis galėjo užsiimti darbine veikla Marijampolės PN viduje – skalbimo operatoriumi. Iš to darytina išvada, kad nors Pareiškėjas ir negali įsidarbinti už pataisos įstaigos ribų, tačiau Marijampolės PN administracija sudarė Pareiškėjui sąlygas užsiimti darbine veikla įstaigos viduje tuo siekdama gerinti nuteistojo resocializaciją.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

12. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia:

X skundas dėl Marijampolės PN pareigūnų veiksmų, susijusių su galimybės įsidarbinti už pataisos įstaigos ribų nesuteikimu, **atmestinas**.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJA

13. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Marijampolės pataisos namų direktoriui rekomenduoja imtis priemonių, kad ateityje nuteistiesiems, kurie neatitinka įstatymu nustatytų reikalavimų ir dėl to neturi teisės įsidarbinti už pataisos įstaigos ribų, pataisos namų pareigūnai nesudarytų situacijų, kurios nuteistiesiems keltų nepagrįstus lūkesčius dėl įsidarbinimo už pataisos įstaigos ribų galimybių.

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė